

Prohvetikivi juures toimub taas palvekoosolek.

Kuressaare linna külje all Upa küla maadel asub rändrahn, mida tuntakse õige mitme nime all - luukivi, prohvetikivi, kantslikivi. Tegu on mitte üksnes tähelepanuväärsel loodusemälestise vaid ka meie rahva vaimuelu arengus olulist osa etendanud kultuuriloolise paigaga. Kivi ümbermõõt on 11 meetrit, kõrgus 2,2, pikkus 3,6 ja laius 2,3 meetrit. Võrdlemise vähetuntud legendide kohaselt on rahnu oma põlle sees siia toonud Suure Tõllu naine Piret. XVIII sajandil toimusid selle kivi juures vennastekogude (hernhuutlaste liikumisest kantud jumalasõna kuulutamise koosolekud, mis said oluliseks tähtsaks mitte üksnes siinse protestantliku kiriku arenguloos vaid ka eesti rahva väljakujunemise algusjärgu ühiskondliku korralduse muutustes.

1740. aastatest alates jõudis Vana-Liivimaale protestantlik äratusliikumine, mida tuntakse vennastekogude või hernhuutluse nime all. Isiklikule usuelamusele rõhku pannud vagadusliikumine lubas jumalasõna ja palvesõnumi kuulutamist ka väljaspool ametlikke sakraalhooneid ning lisaks õpetatud pastoritele ka kohalike lihtsatel palvevendadel ja -õdedel. Saaremaa kõige tuntumaks vennastekogude kooskämiskohaks sai toona lagedal väljal asunud Upa luu- ehk prohvetikivi, kus oma usuelamusi jagasid kohaliku prohveti kuulsusega Upa Jürgen ja tema naine Triinu. Kohaliku talurahva kõrval kogunes pühapäeviti Upa kivi juurde palvekoosolekutele ka ümbruskonna mõisatest ja Kuressaarest pärit sakslasi ning jutlusega manitses kohaletulnuid ka Kuressaare Laurentiuse koguduse ülemõpetaja ja Saaremaa superintendent Eberhard Gutsleff noorem (1690-1749).

Ehkki vennastekogude esimene laine sai võimude poolt rahvarahutuste kartusel ametliku vastulöögi juba 1747. aastal, mil arreteeriti Eberhard Gutsleff ning saadeti Peterburi kindlusvanglasse, kus tema saatuseks sai märtrisurm, jäi vennastekogude liikumine püsima ning on mõjutanud olulisel määral nii järgnevate sajandite usu- kui ka ilmalikku elu. Vennastekogude teeneks tuleb lugeda Piibli, mille eestikeelne esmatrükk sai teoks just nende toel 1739. aastal, aga ka kirjasõna ja lugemis- kirjutamisoskuse viimist laiemalt rahva sekka. Niisamuti panid vennastekogud aluse tänaseni kestvale koorilaulutraditsioonile ja pasunakooridele, valmistades lihtrahvale eneseteostusvõimaluse andmisega ette tulevase rahvusliku iseteadvuse tõusu ja ärkamisliikumist.

Aegadel, mil lihtsad koguduseliikmed on tunnetanud kiriku hingekarjaste, aga ka ilmalike valitsejate ärevakstegevat kaugenemist lihtsatest koguduseliikmetest ning jumala sõnast, on inimesed ka hiljem leidnud palvekoosolekute pidamiseks tee Upa prohvetikivi juurde. Nii on väidetud, et 1840. aastatel toimusid selle rahnu juures luterliku kirikust vene õigeuskni siirduda soovinute koosolekud

1897. aastal sai Upa prohvetikivi sümboliseks algustähtsaks ka Saaremaa kristlike vaba- (prii-) ja baptistikoguduste ajaloos, kui kolm üle jää Hiiumaalt Saaremaale usukuulutust tooma tulnud palvevenda Peet Sauer, Juhan Pöitel ja Juhan Kahu teel Kuressaarde kivi juures palvepeatuse tegid. Selle misjonireisi tulemusena sai rajatud praegune Kuressaare Siioni kogudus.

Et just vennastekogudude liikumine on suurel määral mõjutanud ja kujundanud pea kõiki tänapäeval Saaaremaal kogudustega esindatud protestantlikke kirikuid, on viie Kuressaares tegutseva koguduse ühisel jõul saanud teoks Upa prohvetikivi ümbruse korrastamine ning tähistamine kultuuriloolise turismiobjektina. Laupäeval, 10. juulil kell 12 toimub selles paigas samal ajal peetavate "Lootuse tuulte päevade" raames ühine jumalateenistus, kus osalevad ka saksa evangeelse misjoniorganisatsiooni külalised. Kuressaare Laurentiuse kiriku hoovist väljuvad autod sündmuspaigale kell 11.30.

Raul Salumäe